

ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΤΙΜΩΡΙΑ

ένα διαχρονικό, κοινωνικό φαινόμενο

Συνθετική εργασία των μαθητών

Γκιώνη Σταμάτη

Ντέντε Ηλιάνας

Καλογεροπούλου Μαρίας

Ευριόπουλου Γιώργου και

Τσίπουρα Γιώργου

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ

- ο Στις ομάδες των πρωτογόνων, η συμπεριφορά που καταδικάζεται αυστηρότερα είναι εκείνη που θεωρείται ότι προσβάλλει τις υπερφυσικές δυνάμεις. Ακόμη και πράξεις σχετικά ασήμαντες, όπως η παράβαση των κυνηγετικών κανόνων, σχετίζονται με υπερφυσικές δοξασίες ή με θρησκευτικές αντιλήψεις και ερμηνεύονται ως ιεροσυλίες

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ

- ο Στους νεότερους χρόνους, η Ιερά Εξέταση και οι δίκες μαγείας δίνουν ακόμη μία απόδειξη της δύναμης των θρησκευτικών πεποιθήσεων
- ο Στα μέσα τού 17ου αι., οι Κουακέροι, στην αποικία τής Μασαχουσέτης, τιμωρούνταν με φυλάκιση και με θάνατο ως “βλάσφημοι αιρετικοί” και στη Γαλλία έναν αιώνα ακόμη αργότερα -στην εποχή τού Βολταίρου και του Ρουσσώ- γίνονταν θανατικές εκτελέσεις για το έγκλημα της ιεροσυλίας
- ο Η κοινωνική αντίδραση για την προσβολή των θεοτήτων εξασθενεί όσο αυξάνει η γνώση και η κατανόηση των φυσικών φαινομένων, αλλά ακόμη και σήμερα η διδασκαλία επιστημονικών θεωριών που διαψεύδουν τις Γραφές θεωρείται σε πολλές ομάδες αντικοινωνική και σε μερικά κράτη αποτελεί μάλιστα και παράβαση του ποινικού νόμου
- ο Νόμοι που απαγορεύουν τη βλασφημία ισχύουν ακόμη σε πολλά σύγχρονα κράτη

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ

- Σε ορισμένες πρωτόγονες ομάδες, η έκθεση θηλυκών βρεφών και η ταφή ζωντανών γερόντων ή αναπήρων είναι πράξεις ορθόδοξης κοινωνικής συμπεριφοράς
- Η θανάτωση του εχθρού σε ορισμένες συνθήκες θεωρείται σήμερα γενικά ως αξιέπαινη πράξη. Σε μερικές ομάδες, ο πατέρας που σκοτώνει το διαφθορέα της θυγατέρας του και ο απατημένος σύζυγος που σκοτώνει τη γυναίκα του ή τον εραστή της ή και τους δύο, εκτελούν απόλυτα δικαιολογημένες πράξεις
- Η ιδιοκτησία λογαριάζεται σήμερα σχεδόν τόσο ιερή όσο και η ίδια η ζωή και το αποταμιευτικό πνεύμα αποτελεί κοινωνική αρετή. Ωστόσο, μερικές σύγχρονες και πολλές πρωτόγονες κοινωνίες βλέπουν τη θησαύριση ως πράξη αντικοινωνική

Συμπέρασμα:

- ο Τα κριτήρια “καλής” ή “κακής” συμπεριφοράς δεν είναι σταθερά. Αντίθετα, βρίσκονται σε κατάσταση ρευστή και άλλοτε μεταβάλλονται ανεπαίσθητα άλλοτε ορισμένα απ’ αυτά εμφανίζονται για να εξαφανισθούν σε λίγο και να ξαναεμφανισθούν αργότερα, ανάλογα με τις αλλαγές των κοινωνικών συνθηκών
- ο Αν συγκρίνουμε τα κριτήρια που ισχύουν για τον αφέντη και το δούλο, για τον κατακτητή και τον κατακτημένο, τον κάτοικο της πόλης και τον αγρότη, τον κεφαλαιοκράτη και τον εργάτη, την παλιά και τη νέα γενεά, ακόμη και για το ίδιο άτομο σε διάφορα σημεία τής εξέλιξης της προσωπικότητάς του, θα διαπιστώσουμε τεράστιες διαφορές

Η εξέλιξη της Νομοθεσίας

- ο Οι πρώτοι πολιτισμοί έχουν κώδικες του νόμου, που περιέχουν τόσο αστικούς όσο και ποινικούς κανόνες αναμειγμένους μαζί
- ο Οι Σουμέριοι πάραυτα το νωρίτερο επιζών δίκαιο γραμμένο σε κώδικα. Ο βασιλιάς Urukagina (2380 π.χ. – 2360 π.χ) είχε έναν πρώιμο κώδικα που δεν έχει διασωθεί.

Η εξέλιξη της Νομοθεσίας

- ο Η Σουμέριοι είχαν βαθιά επίγνωση των προσωπικών δικαιωμάτων του και αγανακτούσαν με τη καταπάτηση τους, είτε από το βασιλιά, τον προϊστάμενό του ή ίσο του. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι Σουμέριοι ήταν οι πρώτοι που καταρτίζουν τους νόμους και τους κώδικες του δικαίου.
- ο Διαδοχικοί νομικοί κώδικες στη Βαβυλώνα, συμπεριλαμβανομένου του κώδικα του Χαμουραμπί (περ. π.χ. 1790), αντικατοπτρίζουν τη Μεσοποταμιακής κοινωνικής πεποίθηση ότι το δίκαιο απορρέει από τη βούληση των θεών (Βαβυλωνιακός νόμος)
- ο Το λεγόμενο ποινικό δίκαιο των αρχαίων κοινωνιών δεν εξετάζει «εγκλήματα»

Η εξέλιξη της Νομοθεσίας

- ο Οι ελληνικοί νόμοι αντιμετωπίζουν όλες τις μορφές της κλοπής, επιθέσεων, βιασμού και δολοφονίας ως ιδιωτικές αδικίες. Τα πρώτα συστήματα φαίνεται ότι διέθεταν επίσημα δικαστήρια
- ο Οι Ρωμαίοι συστηματοποιούν το δίκαιο και εφαρμόζουν το σύστημα τους σε ολόκληρη τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Και πάλι, στους αρχικούς κανόνες του ρωμαϊκού δικαίου θεωρούνται οι επιθέσεις ως θέμα ιδιωτικό
- ο Στην ηπειρωτική Ευρώπη, συνεχίστηκε το ρωμαϊκό δίκαιο, αλλά με μια ισχυρότερη επιρροή από τη χριστιανική εκκλησία. Σε συνδυασμό με την πιο διάχυτη πολιτική δομή βάσει μικρότερων φεουδαρχικών μονάδων, διάφορες νομικές παραδόσεις προέκυψαν
- ο Στη Σκανδιναβία η επίδραση του ρωμαϊκού δικαίου δεν γίνεται εμφανής μέχρι τον 17ο αιώνα, και τα δικαστήρια αυξήθηκε από τα *πράγματα* -οι συνελεύσεις του λαού. Ο λαός αποφάσισε στις περιπτώσεις

Η εξέλιξη της Νομοθεσίας

- ο Η ανάπτυξη της κοινωνιολογικής σκέψης του 19ου αιώνα και μετά συζήτησε κάποιες φρέσκες απόψεις για έγκλημα και την εγκληματικότητα, και προώθησε τις απαρχές της εγκληματολογίας ως μια μελέτη της εγκληματικότητας στην κοινωνία
- ο Ο Νίτσε σημείωσε μια σύνδεση μεταξύ του εγκλήματος και τη δημιουργικότητας
- ο Στον 20ο αιώνα Μισέλ Φουκό στο *επιτήρηση και τιμωρία* κάνει μια μελέτη της ποινικοποίησης ως μέθοδο καταναγκασμού για τον έλεγχο του κράτους

Είδη συμπεριφορών

- ο Αποκλίνουσα
- ο Παραβατική
- ο Εγκληματική

Αποκλίνουσα ή παρεκκλίνουσα συμπεριφορά

- ο Η έννοια της παρεκκλίνουσας συμπεριφοράς ορίζεται ως η παράβαση κανόνων συμπεριφοράς που ορισμένη κοινωνική ομάδα θεωρεί ως τηρητέα από τα μέλη της, μια παράβαση που προκαλεί αντιδράσεις αποδοκιμασίας.
- ο Η παρεκκλίνουσα συμπεριφορά προσκρούει στις αξίες μιας κοινωνίας, σε αντίθεση με την σωστή συμπεριφορά, της οποίας αποτελεί παρέκκλιση.

Παραβατική συμπεριφορά

- Ως παραβατική χαρακτηρίζεται η συμπεριφορά που παρεκκλίνει από τους κοινωνικούς κανόνες και δημιουργεί προβλήματα στο κοινωνικό σύνολο
- Ο όρος παραβατικότητα εκφράζει αποκλίνουσες συμπεριφορές παιδιών και εφήβων
 - Διακρίνονται σε εγκλήματα κατά του κοινού (εμπρησμοί), των ηθών (βιασμός), σωματικές βλάβες, αντίσταση στην εξουσία, χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών, εγκλήματα κατά της ξένης ιδιοκτησίας, παραβάσεις νόμων

Εγκληματική συμπεριφορά

- ο Η εγκληματική συμπεριφορά είναι παρεκκλίνουσα συμπεριφορά που προσβάλλει τις αξίες που κατά τις κοινωνικό –πολιτικές αντιλήψεις μίας κοινωνίας είναι βασικές για την συνέχιση της ύπαρξης της, για αυτό και η κοινωνία επιζητεί την επιβολή κυρώσεων που θίγουν σοβαρά ι θεμελιώδη αγαθά του δράστη (πχ την ελευθερία του ή τη ζωή του!)
- ο Η έννοια του εγκλήματος είναι πολυδιάστατη και αυτό συμβαίνει διότι κάθε ομάδα ατόμων ή ειδικών που ασχολούνται μ αυτό, παρατηρεί και μια διαφορετική όψη του. Το έγκλημα έχει μελετηθεί από πολλές επιστήμες αλλά και από το κοινό
- ο Έτσι υπάρχουν διακρίσεις. Το έγκλημα δηλαδή έχει νομική έννοια, ψυχιατρική, έχει την έννοια που του αποδίδει το κοινό, αλλά έχει και την κοινωνιολογική

Είδη εγκλημάτων

- ο Πταίσμα
- ο Πλημμέλημα
- ο Κακούργημα

Πταίσμα

- ο **Πταίσμα** χαρακτηρίζεται το έγκλημα εκείνο για το οποίο ο νόμος προβλέπει ως ποινή την κράτηση ή την επιβολή προστίμου. Η διάρκεια της κράτησης κυμαίνεται από μία ημέρα ως ένα μήνα, εκτός αν κατά περίπτωση ο νόμος ορίζει διαφορετικά.
- ο Τα πταίσματα είναι η ελαφρύτερη μορφή εγκλήματος (βαρύτερα είναι τα κακουργήματα και τα πλημμελήματα) και εκδικάζονται στα Πταισματοδικεία. Τα πταίσματα τιμωρούνται πάντοτε και όταν τελέστηκαν από αμέλεια, εκτός αν ο νόμος απαιτεί ρητά δόλο.

Πλημμέλημα Ι

- ο **Πλημμέλημα** χαρακτηρίζεται το έγκλημα εκείνο που τιμωρείται από το νόμο με φυλάκιση έως πέντε ετών. Τα πλημμελήματα εκδικάζονται ενώπιον του Πλημμελειοδικείου. Τα πλημμελήματα που τιμωρούνται από το νόμο με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών δικάζονται από το Μονομελές Πλημμελειοδικείο
- ο Για να κριθεί κάποιος ένοχος για πλημμέλημα, απαιτείται να έχει δόλο (πρόθεση), εκτός κι αν ο νόμος τιμωρεί ρητώς και την αμέλεια (π.χ. ανθρωποκτονία από αμέλεια, σωματική βλάβη από αμέλεια).

Πλημμέλημα II

- ο Τα Πλημμελήματα μπορούν να δικάστούν και με τη διαδικασία του Αυτοφώρου, εάν ο δράστης συλληφθεί μέχρι το βράδυ της επόμενης ημέρας από την τέλεση του εγκλήματος (το μέγιστο 48 ώρες πλην ένα λεπτό από την τέλεση της πράξης) και εφόσον τα πραγματικά περιστατικά είναι ξεκάθαρα. Τότε δικάζονται από το Αυτόφωρο Μονομελές Πλημμελειοδικείο ή Αυτόφωρο Τριμελές Πλημμελειοδικείο στην επόμενη συνεδρίασή του
- ο Για τα πλημμελήματα πριν παραπεμφθούν στο Δικαστήριο μπορεί ο εισαγγελέας να διατάξει προανάκριση ή σπανιότερα ανάκριση, εάν τα πραγματικά περιστατικά δεν είναι ξεκάθαρα και απαιτείται διερεύνηση

Κακούργημα Ι

- ο **Κακούργημα** χαρακτηρίζεται το έγκλημα εκείνο που τιμωρείται από το νόμο με ποινή κάθειρξης τουλάχιστον πέντε ετών. Στα κακουργήματα η φυλάκιση ονομάζεται κάθειρξη. Τα κακουργήματα δικάζονται από το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο ή από το Τριμελές Εφετείο
- ο Το Σύνταγμα ορίζει στο άρθρο 97 παρ. 1: "*Τα κακουργήματα και τα πολιτικά εγκλήματα δικάζονται από μικτά ορκωτά δικαστήρια που συγκροτούνται από τακτικούς δικαστές και ενόρκους, όπως νόμος ορίζει*"

Κακούργημα II

- ο Στα κακούργηματα δεν εφαρμόζεται η διαδικασία του Αυτοφώρου (βλ. πλημμέλημα). Της εισαγωγής της υπόθεσης στο Ακροατήριο προηγείται συνήθως προδικασία, προανάκριση ή ανάκριση
- ο Για να καταδικαστεί κάποιος για κακούργημα, πρέπει να έχει τελέσει την πράξη με δόλο. Κακούργηματα από αμέλεια δεν υπάρχουν. Αυτό έχει δημιουργήσει συζητήσεις για σοβαρά εγκλήματα με πολλά θύματα που τελούνται συνήθως από αμέλεια (τροχαία, αεροπορικά δυστυχήματα), κατά πόσο η τιμώρησή τους ως πλημμελημάτων (φυλάκιση μέχρι πέντε χρόνια) είναι αρκετή ή αν θα πρέπει να θεσπιστούν και κακούργηματα ex αμελείας.

Ποινές Ι

- ο **Ποινή** είναι η τιμωρία που επιβάλλεται από ποινικό δικαστήριο σε αυτόν που διέπραξε έγκλημα, προκειμένου να σωφρονισθεί ο ίδιος και να παραδειγματισθούν τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας ώστε να αποτρέπονται από την τέλεση εγκλημάτων
- ο Σύμφωνα με θεμελιώδη αρχή της σύγχρονης έννομης τάξεως (διεθνούς και ελληνικής), τα ποινικά δικαστήρια δεν μπορούν να επιβάλλουν οποιαδήποτε ποινή σε αυτούς που διέπραξαν εγκλήματα, παρά μόνον αυτές που προβλέπονται από τον Νόμο

Ποινές II

- ο Ο Νόμος, λοιπόν, προβλέπει αφενός κατά τρόπο γενικό ποιες ποινές μπορεί να επιβληθούν σε αυτούς που διέπραξαν εγκλήματα και αφετέρου κατά τρόπο ειδικότερο ποια ποινή είναι αρμόδιο να επιβάλει το ποινικό δικαστήριο σε αυτόν που διέπραξε συγκεκριμένο έγκλημα
- ο Η επιβολή από την Πολιτεία σωματικών ποινών-βασανιστηρίων, ακρωτηριασμών
π.χ. μαστίγωση, φάλαγγας είναι αναμφίβολα ασύμβατες με την θεμελιώδη αρχή του σεβασμού και της προστασίας της αξίας του ανθρώπου
- ο Σε πολλές χώρες με αναπτυγμένο νομικό πολιτισμό έχει καταργηθεί η ποινή του θανάτου

Είδη ποινών

- ο Στην ελληνική έννομη τάξη, οι κύριες ποινές που προβλέπονται είναι:
 - ο ποινές στερήσεως της ελευθερίας (δηλαδή εγκλεισμός του ενόχου σε δημόσιο σωφρονιστικό κατάστημα)
 - ο ποινές σε χρήμα

Ποινές στέρησης της ελευθερίας

ο Οι ποινές στέρησης της ελευθερίας στην ελληνική έννομη τάξη διακρίνονται, κατά σειρά μεγέθους σε:

1. **ισόβια κάθειρξη** (δηλαδή ποινή στέρησης της ελευθερίας για όλη τη διάρκεια της ζωής του δράστη)
2. **πρόσκαιρη κάθειρξη** (δηλαδή ποινή στέρησης της ελευθερίας που διαρκεί από πέντε έτη ως είκοσι έτη)
3. **φυλάκιση** (δηλαδή ποινή στέρησης της ελευθερίας που διαρκεί από δέκα ημέρες ως πέντε έτη)
4. **κράτηση** (δηλαδή ποινή στέρησης της ελευθερίας που διαρκεί από μία ημέρα ως τριάντα ημέρες)

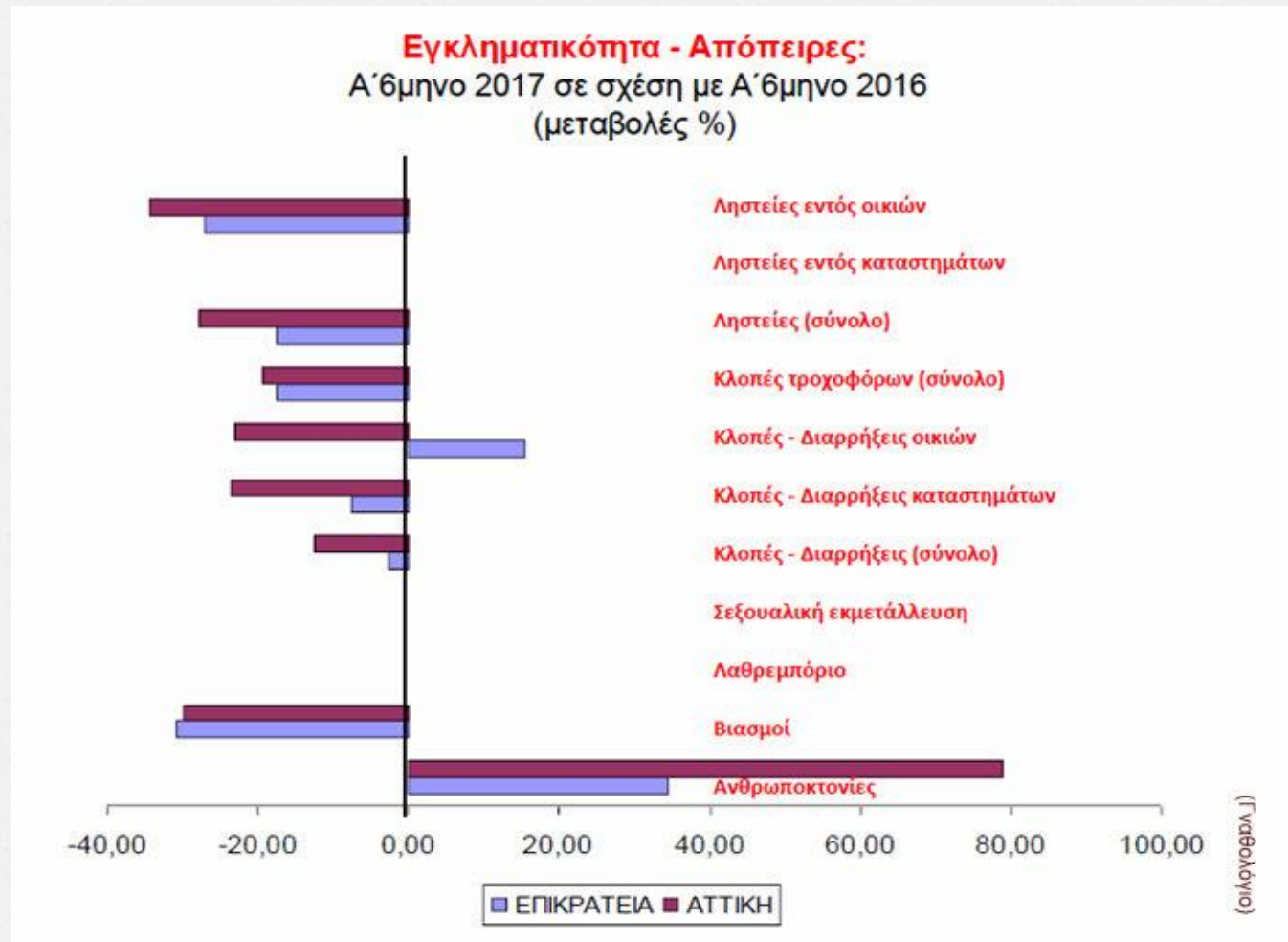
ποινές σε χρήμα

ο Οι ποινές σε χρήμα στην ελληνική έννομη τάξη διακρίνονται σε:

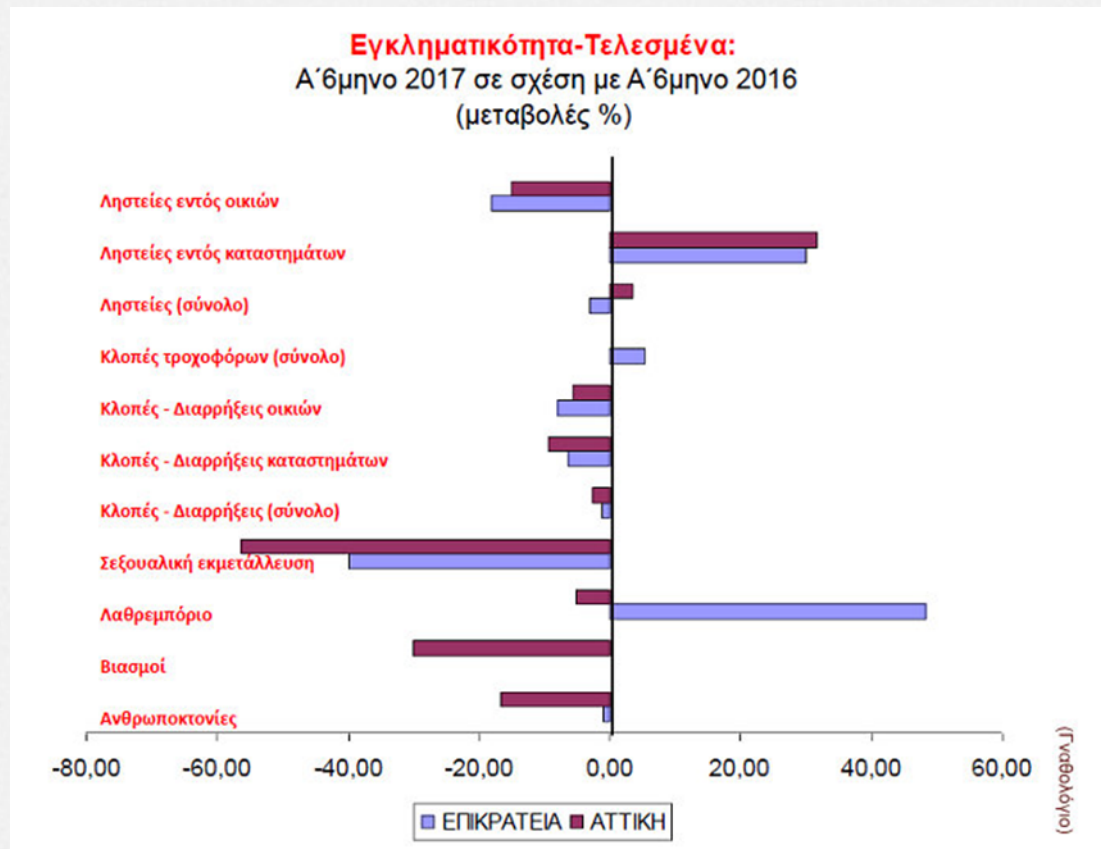
1. χρηματική ποινή (μείζων ποινή σε χρήμα)
2. πρόστιμο (ελάσσων ποινή σε χρήμα)

ο Το μέγεθος της χρηματικής ποινής και του προστίμου ορίζεται κατά τρόπο γενικό στον Ποινικό Κώδικα, αλλά σε κάθε έγκλημα που τιμωρείται με χρηματική ποινή ή πρόστιμο είναι δυνατό να ορίζεται (κατά παρέκκλιση από τη γενικόλογη διάταξη του Ποινικού Κώδικα και κατά περίπτωση) το μέγεθος της χρηματικής ποινής ή του προστίμου, που θα επιβάλει ο δικαστής για την τιμωρία του δράστη

Η εγκληματικότητα στη Ελλάδα

Η εγκληματικότητα στη Ελλάδα

**Ευχαριστούμε για την
προσοχή σας!**